

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ-TECHNICKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Financování dostavby areálu Ústavu sociální péče Pržno

Financing of Investment Project in the Municipality

Student: Miroslava Krupová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiří Bečica, Ph.D.

Ostrava 2010

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu použité literatury. Přílohy dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě 9.7. 2010

.....

Miroslava Krupová

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. PRAVIDLA HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	3
2.1 Charakteristika základního územního samosprávného celku.....	3
2.2 Charakteristika vyššího územního samosprávného celku	4
2.2.1 Působnost vyššího územního samosprávného celku.....	5
2.2.2 Orgány kraje a jejich kompetence v rámci hospodaření kraje.....	6
2.3 Pravidla hospodaření vyšších územních samosprávných celků.....	11
2.3.1 Návrh rozpočtu a rozpočtový proces.....	12
3. HOSPODAŘENÍ A ZDROJE FINANCOVÁNÍ INVESTIČNÍCH AKCÍ.....	18
3.1 Orgány Moravskoslezského kraje	19
3.2 Hospodaření Moravskoslezského kraje.....	20
3.2.1. Analýza příjmů Moravskoslezského kraje	25
3.2.2. Analýza výdajů Moravskoslezského kraje.....	29
3.3 Financování investičních akcí.....	31
3.3.1 Rozpočet Moravskoslezského kraje.....	31
3.3.2 Státní rozpočet.....	31
3.3.3 Strukturální fondy EU.....	32
3.3.4 „PPP projekty“	32
4. FINANCOVÁNÍ INVESTIČNÍ AKCE V OBCI	33
4.1 Přínos projektu	33
4.2 Rozpočet a finanční rámec projektu	35
4.3 Možnosti financování projektu	36
4.3.1 Rozpočet Moravskoslezského kraje.....	36
4.3.2 Společný regionální operační program	37
4.3.3 Státní rozpočet.....	39
4.3.4 Úvěrový rámec Evropské investiční banky.....	40

4.4 Realizace a financování projektu.....	41
5. ZÁVĚR	47

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

1. ÚVOD

Na základě ústavních zákonů vznikly základní územní samosprávné celky České republiky, které představují obce a posléze také vyšší územní samosprávné celky, kraje. Tyto samosprávy mají vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodaří s nimi. Pro plnění svých samosprávních funkcí mohou zřizovat své příspěvkové organizace nebo jiné právnické osoby.

Rok 2004 byl pro územní samosprávu rokem přelomovým, a to zejména pro kraje. Bylo završeno první volební období krajských zřízení, první období existence regionální správy. Zároveň se Česká republika stala plnohodnotným členem Evropské unie, což s sebou přineslo mnoho výzev a příležitostí, spojovaných zejména s možností čerpat prostředky ze strukturálních fondů EU.

Bakalářská práce je zaměřena na financování investičního projektu Ústav sociální péče pro mládež Pržno – dostavba areálu. Tento projekt Moravskoslezský kraj úspěšně realizoval v rámci Společného regionálního operačního programu a obdržel na něj finanční prostředky ze státního rozpočtu a ze strukturálních fondů EU v celkovém objemu 52 mil. Kč.

Moravskoslezský kraj je vymezen okresy – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město a je rozdělen na 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, do kterých spadá celkem 299 obcí, z toho je 41 měst. Svou rozlohou 5 427 km² zaujímá 6. místo mezi všemi kraji České republiky.

Jedním z prioritních cílů politického vedení krajské samosprávy (současného i minulého) je úspěšné čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů tak, aby bylo možné nastartovat zejména velké investice do infrastruktury v kraji i do podpory podnikání.

Cílem bakalářské práce je přiblížit fungování vyšších územních samosprávných celků včetně jejich hospodaření a popsat problematiku financování rozsáhlých investičních akcí prostřednictvím strukturálních fondů EU.

Hypotézou práce je, že lze nalézt alternativy pro financování rozsáhlého investičního projektu.

K naplnění cíle bude využita analýza a komparace dostupných dat, plánovaných a skutečných aktivit i finančních operací.

Bakalářská práce je strukturována do pěti kapitol. První a poslední kapitola jsou tvořeny úvodem a závěrem, druhá kapitola představuje teoretický exkurz do činnosti zejména vyšších územních samosprávných celků – jakým způsobem jsou řízeny, jak jsou rozděleny kompetence mezi jednotlivými orgány, je zde vymezen základní legislativní rámec jejich fungování. V této kapitole jsou také definována základní obecná pravidla hospodaření územních samosprávných celků.

Třetí kapitola obsahuje analýzu hospodaření Moravskoslezského kraje po dobu realizace projektu Ústav sociální péče pro mládež Pržno – dostavba areálu (dále jen „projekt“). Vzhledem k tomu, že tento ústav sociální péče je příspěvkovou organizací kraje, jsou v kapitole také zachyceny základní vztahy mezi krajem-zřizovatelem a příspěvkovou organizací. Kapitola zároveň poskytuje přehled možných zdrojů financování investičních akcí.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na financování projektu prostřednictvím strukturálních fondů EU. Jsou zde definovány základní podmínky pro úspěšnou realizaci projektu financovaného ze Společného regionálního operačního programu, analyzován postup prací na projektu a odchylky skutečnosti od plánovaného finančního plánu. V této kapitole jsou také nastíněny varianty realizovatelnosti projektu z jiných zdrojů.

2. PRAVIDLA HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

V České republice existuje dvoustupňový systém územní samosprávy, a to v členění České republiky na základní a vyšší územní samosprávné celky¹.

Základní územní samosprávné celky představují **obce**, vyšší územní samosprávné celky **kraje**. U územní samosprávy se však nejedná o hierarchickou strukturu, resp. o nadřízenost a podřízenost, neboť každý územní samosprávný celek má své samostatné kompetence, do kterých jiný územní samosprávný celek nemůže zasahovat.

2.1 Charakteristika základního územního samosprávného celku

Základním územním samosprávným celkem je obec. Tvoří ji společenství občanů a územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec má vlastní majetek, hospodaří s vlastními finančními prostředky a vystupuje v právních vztazích svým jménem. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů definuje záležitosti spadající do samostatné či přenesené působnosti obce, orgány obce a jejich pravomoci, zásady hospodaření obce a dále také tzv. organizačně-provozní záležitosti ve vztahu k fungování obcí, jako jsou např. názvy ulic a číslování domů, slučování obcí, ad.

Tato práce se zabývá financováním dostavby areálu Ústavu sociální péče, který se nachází v obci Pržno, avšak tento ústav je majetkem Moravskoslezského kraje,

¹ Ústava ČR, zákon č. 1/1993 Sb., hlava sedmá, článek 99

který je vyšším územním samosprávným celkem. V této souvislosti je tato kapitola detailně zaměřena zejména na fungování a pravidla hospodaření vyšších územních samosprávných celků.

2.2 Charakteristika vyššího územního samosprávného celku

Vyšší územní samosprávné celky jsou stanoveny Ústavním zákonem č. 347/1997 Sb. s účinností od 1. 1. 2000. Na území České republiky bylo vymezeno 14 vyšších územních samosprávných celků (dále jen „kraje“). Ústavní zákon vymezuje území jednotlivých krajů územím stávajících okresů a vychází tak vlastně ze stavu územního členění státu založeného zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb. je dále konkretizován v řadě běžných zákonů. Tyto zákony upravují strukturu krajů, jejich kompetence, mechanismus fungování, majetkové a finanční vztahy spojené se zřízením a fungováním krajů. Vedle zákona č. 129/2000. Sb., o krajích jde např. o zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů.

Kraj je charakterizován jako územní společenství občanů, kterému náleží právo na samosprávu. Má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodáří s nimi. V právních vztazích vystupuje kraj vlastním jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Kraj pečuje zejména o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

2.2.1 Působnost vyššího územního samosprávného celku

Kraj spravuje své záležitosti samostatně. V případě, že byl kraji svěřen výkon státní správy, vykonávají ji orgány kraje jako svou přenesenou působnost.

Samostatná působnost

Samostatná působnost kraje je vymezena zákonem o krajích, který do této oblasti řadí záležitosti v zájmu kraje a občanů kraje, pokud nejde o přenesenou působnost kraje.

Do samostatné působnosti patří zejména:

- hospodaření kraje,
- rozpočet a závěrečný účet kraje,
- peněžní fondy kraje,
- právnické osoby kraje a organizační složky kraje a účast kraje v právnických osobách,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- program rozvoje kraje,
- spolupráce s jinými kraji, účast v regionech soudržnosti,
- dopravní obslužnost na území kraje,
- koncepce rozvoje cestovního ruchu,
- ukládání pokut v samostatné působnosti atd.

Do samostatné působnosti kraje patří dále mimo jiné koncepce rozvoje památkové péče, střední školství, odborná učiliště, speciální základní školy, konzervatoře, krajská zařízení a ústavy sociální péče, zřizování zařízení zdravotnické péče, záchranné služby, koncepce odpadového hospodářství kraje, ad., a to na základě zvláštních zákonů

Přenesená působnost

V rámci přenesené působnosti je prostřednictvím krajů vykonávána státní správa zejména ve sféře výkonu státní památkové péče v oblasti národních kulturních památek, zprostředkování osvojení a pěstounské péče, kontroly výkonu státní správy orgány obcí a metodické pomoci obcím, přezkoumávání hospodaření obcí, pokud o to obec požádá, rozhodování na úseku myslivosti, rybářství, schvalování nakládání s nebezpečnými odpady, výkon agendy krajských živnostenských úřadů, atd.

Kraj na výkon přenesené působnosti na svém území získává příspěvek ze státního rozpočtu.

2.2.2 Orgány kraje a jejich kompetence v rámci hospodaření kraje

Kraj je spravován orgány, které vymezuje zákon 129/2000 Sb. o krajích. Jedná se o zastupitelstvo kraje, radu kraje, hejtmana a krajský úřad. Zastupitelstvo kraje dále zřizuje své výbory a rada kraje komise.

Zastupitelstvo kraje

Orgánem, který samostatně spravuje kraj, je zastupitelstvo kraje. Zastupitelstvo kraje je volený orgán, jehož počet členů je závislý na počtu obyvatel v kraji.

Počet mandátů vychází z počtu obyvatel v kraji:

do 600 tis. obyvatel	45 členů zastupitelstva kraje
nad 600 tis. obyvatel do 900 tis. obyvatel	55 členů zastupitelstva kraje
nad 900 tis. obyvatel	65 členů zastupitelstva kraje

Zastupitelstvu kraje je vyhrazeno v rámci samostatné působnosti rozhodovat nebo schvalovat zejména:

- schvalovat programy rozvoje územního obvodu kraje, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich naplňování,
- schvalovat koncepce rozvoje cestovního ruchu na území kraje, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění,
- stanovit rozsah základní dopravní obslužnosti pro území kraje,
- schvalovat rozpočet kraje a schvalovat závěrečný účet kraje,
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky kraje,
- vydávat obecně závazné vyhlášky kraje.

Zastupitelstvu kraje je dále vyhrazeno rozhodovat zejména o těchto majetkoprávních úkonech:

- nabytí a převod nemovitých věcí,
- poskytování dotací obcím z rozpočtu kraje,
- poskytování dotací občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným právnickým a fyzickým osobám působícím na území kraje v oblasti mládeže, sportu a tělovýchovy, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany zvířat a životního prostředí v hodnotě nad 200 000 Kč jedné fyzické nebo právnické osobě v kalendářním roce,
- uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru, půjčky,
- vydání komunálních dluhopisů,
- peněžité a nepeněžité vklady do právnických osob.

Zastupitelstvo kraje se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání zastupitelstva jsou veřejná, řídí je zpravidla hejtman, který je zastupitelstvem kraje volen z řad svých členů, stejně tak jako další členové rady

kraje. K platnému usnesení, rozhodnutí nebo volbě zastupitelstva je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva kraje.

Zastupitelstvo kraje může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány **výbory**. Vždy však musí zřídit výbory finanční, kontrolní, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost a výbor pro národnostní menšiny.

Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky kraje, provádí kontrolu hospodaření právnických osob a zařízení založených nebo zřízených krajem a dále provádí kontrolu využití dotací poskytnutých krajem z jeho prostředků obcím.

Kontrolní výbor zejména kontroluje plnění usnesení zastupitelstva kraje a rady kraje.

Výbor pro národnostní menšiny se zřizuje, pokud v daném kraji žije více než 10 % obyvatel jiných národností než české.

Rada kraje

Výkonným orgánem kraje v rámci samostatné působnosti je rada, která při výkonu své funkce odpovídá zastupitelstvu kraje. Radu kraje tvoří hejtmán, náměstek hejtmána (náměstci hejtmána) a další osoby zvolené z řad členů zastupitelstva kraje.

Počet členů rady kraje je v souladu se zákonem o krajích opět stanoven v závislosti na počtu obyvatel v kraji, a to následovně:

do 600 tis. obyvatel	9 členů rady kraje
nad 600 tis. obyvatel	11 členů rady kraje

Zasedání rady kraje jsou oproti zasedáním zastupitelstva kraje neveřejná a jejich minimální frekvence také není stanovena, rada kraje se schází dle potřeby. K platnému usnesení, volbě nebo rozhodnutí je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů rady.

Rada kraje připravuje návrhy a podklady pro jednání zastupitelstva kraje a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení.

Radě kraje je vyhrazeno zejména:

- zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu svěřeném zastupitelstvem kraje,
- stanovit počet zaměstnanců kraje zařazených do krajského úřadu a objem prostředků na platy těchto zaměstnanců,
- přezkoumávat opatření přijatá krajským úřadem v samostatné působnosti,
- vydávat nařízení kraje,
- rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce; tuto působnost může rada svěřit příslušnému odboru krajského úřadu zcela nebo zčásti.

Rada kraje dále rozhoduje zejména o těchto majetkoprávních úkonech kraje:

- o poskytování dotací občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným právnickým a fyzickým osobám působícím v oblasti mládeže, sportu a tělovýchovy, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury a vzdělávání, vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany zvířat a životního prostředí; tyto dotace nesmí převýšit 200 000 Kč jednomu občanskému sdružení, jedné humanitární organizaci nebo jedné právníce nebo fyzické osobě v kalendářním roce,
- o nabytí a převodu movitých věcí na kraj včetně peněz,
- o vzdání se práva a prominutí pohledávky nepřevyšující 200 000 Kč,

- o zastavení movitých věcí nebo práv v hodnotě nepřevyšující 200 000 Kč.

Rada kraje může zřizovat jako své iniciativní a poradní orgány **komise**.

Hejtman

Hejtman zastupuje kraj navenek, náměstek hejtmana zastupuje hejtmana v době jeho nepřítomnosti a oba jsou jak voleni z řad zastupitelů, tak zároveň odpovědní za výkon své funkce zastupitelstvu kraje.

Mezi hlavní agendu hejtmana patří jak již uvedené zastupování kraje navenek, tak např. dále zodpovídá za informovanost veřejnosti o činnostech rady kraje, spolu s náměstkem podepisuje právní předpisy kraje, po předchozím souhlasu ministra vnitra jmenuje a odvolává ředitele krajského úřadu, odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok.

Hejtman svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva kraje a rady kraje.

Krajský úřad

Krajský úřad tvoří ředitel, který stojí v čele krajského úřadu a zaměstnanci kraje zařazení do krajského úřadu. Ředitel je za plnění úkolů svěřených krajskému úřadu odpovědný hejtmanovi.

Krajský úřad dále také vykonává přenesenou působnost např. v těchto oblastech:

- přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle zvláštních zákonů,
- poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím,
- zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti,
- provádí kontrolu výkonu přenesené působnosti obcí.

Krajský úřad plní úkoly v samostatné působnosti, které mu byly uloženy zastupitelstvem kraje a radou kraje a napomáhá činnosti výborů a komisí.

2.3 Pravidla hospodaření vyšších územních samosprávných celků

Finanční hospodaření krajů se řídí jejich ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem, přičemž pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků jsou stanovena v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

Pro rozpočet kraje platí následující pravidla:

- jedná se o finanční plán, kterým se řídí financování činnosti kraje,
- rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním,
- při zpracování ročního rozpočtu se vychází z rozpočtového výhledu,
- rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Může být schválen jako přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let. Rozpočet může být schválen jako schodkový pouze v případě, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů kraje.
- obsahem rozpočtu jsou jeho příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud neprobíhají mimo rozpočet

2.3.1 Návrh rozpočtu a rozpočtový proces

Vzhledem k tomu, že v zásadě všechny aktivity jakéhokoliv subjektu jsou přímo či nepřímo spojovány s finančními prostředky, představuje sestavování rozpočtu fundamentální proces také v činnosti územní samosprávy.

Rozpočtové období se kryje s kalendářním rokem, rozpočtový proces je však delší. Průběh všech rozpočtových etap trvá po dobu 1,5 – 2 let.

ÚSC vypracovávají rozpočet v návaznosti na svůj rozpočtový výhled a na základě údajů z rozpisu platného státního rozpočtu, jímž státní rozpočet určuje své vztahy k rozpočtům krajů a jímž rozpočet kraje určuje své vztahy k rozpočtům obcí v kraji.

Návrh rozpočtu sestavuje finanční odbor krajského úřadu, a to za úzké součinnosti všech ostatních odborů. Samotnému návrhu rozpočtu může předcházet tvorba Zásad pro sestavování návrhu rozpočtu, která však není ze zákona povinná (ve volebním období 2004-2008 byly tyto zásady např. v Moravskoslezském kraji vypracovávány).

Rozpočet je dále projednáván v Radě kraje a ve Finančním výboru.

Návrh rozpočtu musí být nejméně po dobu 15 dnů před dnem jeho projednávání v Zastupitelstvu kraje zveřejněn na úřední desce a v elektronické podobě (nejčastěji na webových stránkách kraje). Občané mohou uplatnit k návrhu připomínky, a to buď ve stanovené lhůtě nebo přímo ústně na zasedání Zastupitelstva kraje při jeho projednávání.

Rozpočet kraje schvaluje Zastupitelstvo kraje. V případě, že rozpočet kraje není schválen před začátkem rozpočtového období, hospodaří kraj až do schválení rozpočtu podle rozpočtového provizoria. Po schválení rozpočtu² následuje jeho plnění

² Rozpočet může být po jeho schválení změněn (jedná se o tzv. upravený rozpočet) z důvodů uvedených v zákoně č. 250/2000 Sb. (např. organizační změny, věcné změny či metodické změny). Změny rozpočtu jsou prováděny rozpočtovými opatřeními.

³ Vychází ze zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů

a průběžná kontrola plnění³, přičemž za plnění rozpočtu jsou odpovědné výkonné orgány kraje.

Završením rozpočtového procesu je vytvoření Závěrečného účtu kraje, který představuje komplexní přehled o skutečném vývoji hospodaření kraje za uplynulé období, tj. zejména o plnění příjmů a čerpání výdajů, o tvorbě a použití fondů, o hospodaření příspěvkových organizací, a o vyúčtování finančních vztahů k ostatním rozpočtům.

Vzhledem k tomu, že prvotní návrhy rozpočtu kraje probíhají již od cca srpna až září roku předcházejícího a závěrečný účet jsou orgány kraje povinny ze zákona schválit nejpozději do konce června roku následujícího, je zřejmé, že rozpočtový proces nepokrývá pouze rozpočtový rok, ale jedná se o řadu aktivit v delším časovém horizontu.

Rozpočtová skladba

Rozpočet územního samosprávného celku se zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby, kterou stanovuje Ministerstvo financí vyhláškou (vyhláška č. 323/2002 o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů). Rozpočtová skladba je tak základním třídícím standardem pro peněžní operace veřejných rozpočtů obecně a umožňuje komplexní srovnatelné sledování příjmů, výdajů, salda hospodaření a jeho financování v celé soustavě veřejných rozpočtů ČR.

Základním pilířem rozpočtové skladby je druhová podstata, dále je sledována funkce (smysl), na základě které se peněžní operace uskutečnila. Toto funkční (odvětvové) třídění je tak relativně nezávislé na druhovém členění a představuje jiný pohled na operace rozpočtu. V rozpočtové skladbě se dále uplatňují hledisko kapitolní (odpovědnostní) a hledisko konsolidační.

Z **hlediska druhového** se třídí všechny příjmy a výdaje dle příjmových a výdajových druhů. Pro účely určení výdajového druhu se výdaje člení na výdaje na nákupy, kterými jsou výdaje, proti kterým stojí přímá protihodnota, a transfery, kterými jsou výdaje, proti kterým přímá protihodnota nestojí. Příjmovým druhem se rozumí právní důvod platby, která organizaci plyne.

Druhá klasifikace je čtyřúrovňová. Nejvyšší rozlišovací úrovní jsou **třídy** (třída 1 – Daňové příjmy, třída 2- Nedaňové příjmy, třída 3- Kapitálové příjmy, třída 4-Přijaté dotace, třída 5-Běžné výdaje, třída 6-Kapitálové výdaje, třída 8-Financování). Tyto třídy se dále dělí na seskupení **položek**, podseskupení položek a samotné dílčí položky.

Z **hlediska odvětvového** se třídí příjmy a výdaje podle odvětví. Jeho smyslem je postihnout funkci (účel) daného výdaje, resp. ve prospěch jaké činnosti se výdaje realizují.

Kapitolní (odpovědnostní) třídění se týká primárně státního rozpočtu. Rozděluje odpovědnosti jednotlivých správců nad objemem rozpočtových prostředků. Pro ostatní subjekty je toto třídění nepovinné.

Konsolidační hledisko umožňuje vyloučit duplicity na základě interních transferů mezi fondy, tj. eliminuje ty operace, které neměly charakter efektivního přijetí nebo vydání peněz do nebo z peněžních fondů.

Příjmy rozpočtu kraje

Příjmy rozumíme veškeré nenávratně inkasované prostředky, opěťované i neopěťované, včetně přijatých darů a dotací.

Příjmy rozpočtu kraje tvoří zejména příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, výnosy daní nebo podíly na nich, dotace ze státního rozpočtu a státních fondů,

přijaté peněžité dary a příspěvky, příjmy ze správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k níž je kraj pověřen podle zvláštních zákonů.

Příjmy rozpočtu kraje dále z analytického hlediska v členění dle rozpočtové skladby můžeme rozdělit do dvou základních podskupin, a to na vlastní příjmy a přijaté transfery⁴ (dříve byl používán pojem „dotace“). Obě tyto podskupiny lze dále rozdělit na kapitálové a běžné.

Z hlediska druhového třídění dle rozpočtové skladby (jedná se o tzv. rozpočtové třídy) členíme příjmy na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery.

Daňové příjmy

Tvoří nejvýznamnější skupinu příjmů územních rozpočtů. Daňové příjmy rozpočtů jednotlivých krajů představují jednak podíl na tzv. sdílených daních, správní poplatky a příjmy z licencí pro kamionovou přepravu. Do rozpočtů krajů neplynou žádné svěřené daně.

U sdílených daní je zákonem stanoven podíl celostátně vybíraných daní, který je příjmem kraje. Jedná se o podíl na dani z příjmů⁵ a podíl na celostátním hrubém výnosu daně z přidané hodnoty. Komplexní schéma přerozdělení jednotlivých sdílených daní poskytuje příloha č. 1.

Správní poplatky jsou příjmy za správní úkony a správní řízení, které kraj vykonává v rámci přenesené působnosti, a jehož výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí apod. Výše správních poplatků je stanovena zákonem o správních poplatcích.⁶

⁴ Vyhláška č. 440/2006 Sb., kterou se mění vyhláška 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů nahrazuje termín „dotace“ termínem „transfery“

⁵ Detailně dle jednotlivých poplatníků viz zákon č. 243/2000 sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Správní poplatky se platí zpravidla hotově, kolkovými známkami nebo bezhotovostním převodem z účtu poplatníka.

Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy plynou zejména z určité aktivity kraje, jako např. příjmy z prodeje zboží a služeb, příjmy z pronájmu majetku, výnosy z finančního majetku, příjmy z prodeje neinvestičního majetku, přijaté vratky transferů. Tyto příjmy zpravidla nejsou pro územní rozpočty výnosově významné.

Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy představují jednorázové příjmy z prodeje dlouhodobého majetku (např. pozemků, ostatních nemovitostí) a z prodeje dlouhodobého finančního majetku.

Přijaté transfery

Přijaté transfery zahrnují neopětované příjmy z dotací či dary od jiných veřejných rozpočtů nebo ze zahraničí⁷, přičemž dotace tvoří významnou část příjmů územních rozpočtů.

Tyto transfery mohou být poskytovány jako investiční (kapitálové) nebo neinvestiční (běžné), v závislosti na charakteru majetku, který je z dotace či daru pořízován.

⁷ Vyhláška č. 440/2006 Sb., kterou se mění vyhláška 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů nahrazuje termín „dotace“ termínem „transfery“

Výdaje rozpočtu kraje

Výdaji rozumíme veškeré platby na běžné i kapitálové účely a poskytované půjčky za účelem hospodářské politiky. Tzn., že do výdajů nezahrnujeme platby charakteru amortizace úvěrů (projevuje se v peněžní operaci financování).

Z rozpočtu kraje se hradí zejména:

- výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- dotace do rozpočtů obcí v kraji,
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro kraj,
- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti kraje, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné účely.

Výdaje rozpočtu kraje v členění dle rozpočtové skladby dělíme především na běžné (neinvestiční) a kapitálové (investiční), přičemž vymezení investičních a neinvestičních výdajů je shodné s vymezením pořizování dlouhodobého majetku dle účtové osnovy (rozhodující je doba použitelnosti a výše pořizovací ceny).

Běžné výdaje mohou být dále rozděleny na neinvestiční nákupy (tj. výdaje s přímou protihodnotou a náklady související s pracovní silou, jako jsou mzdy a pojistné), dále na neinvestiční transfery (tj. výdaje na neinvestiční účely charakteru dotací, příspěvků a dávek) a neinvestiční půjčky (tj. návratně poskytované prostředky jiným subjektům na neinvestiční účely).

Kapitálové výdaje jsou dále členěny na investiční nákupy (výdaje na pořízení dlouhodobého majetku, akcí a majetkových účastí jako nástroje rozpočtové politiky), investiční transfery (výdaje charakteru dotací a příspěvků na investiční účely)

a investiční půjčky (návrtně poskytované prostředky jiným subjektům na investiční účely).

Základní vztah jednotlivých okruhů transakcí v rozpočtové skladbě lze tedy vyjádřit následovně:

$$\begin{aligned} & \text{PŘÍJMY} - \text{VÝDAJE} \\ & = \\ & \text{PŘEBYTEK (+)/ SCHODEK (-)} \\ & = \\ & \text{minus/plus FINANCOVÁNÍ} \end{aligned}$$

Saldo rozpočtů z uvedené rovnice je zjištěno rozdílem příjmů a výdajů, které musí být vybilancovány financováním.

3. HOSPODAŘENÍ A ZDROJE FINANCOVÁNÍ INVESTIČNÍCH AKCÍ

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě České republiky. V rámci krajského uspořádání České republiky sousedí se Zlínským krajem a s Olomouckým krajem. Z nadregionálního hlediska sousedí s Polskou republikou a Slovenskou republikou.

Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní spolupráce ve výrobní oblasti, rozvoji infrastruktury, ochrany životního prostředí, kulturně-vzdělávací činnosti a především turistického ruchu.

Moravskoslezský kraj již od 19. století patří mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Ačkoliv v posledních letech zaznamenal kraj nepříznivý ekonomický

vývoj, a to zejména v souvislosti s restrukturalizací průmyslu a s tím dále spojenou nezaměstnaností, je nadále jedním z hospodářsky nejvýznamnějších regionů v ČR. V letech 2006-2008 se Moravskoslezský kraj podílel 10 % na tvorbě HDP České republiky.⁸ Kraj je tak celostátním centrem hutní výroby, současně je zde soustředěna i těžba černého uhlí téměř celé produkce ČR, i když dochází k poklesu vytěženého množství. Vedle těchto tradičních odvětví se v kraji dále prosazuje výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, výroba dopravních prostředků a výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken.

Ve statistické ročence 2009 je uvedeno, že „I přes současný útlum těžkého průmyslu a dobývání nerostných surovin pracuje podle Výběrového šetření pracovních sil v průmyslových odvětvích více než třetina z celkového počtu 568,6 tis. osob zaměstnaných v národním hospodářství, dalších 12,4 % v obchodu a opravách zboží.“⁹

3.1 Orgány Moravskoslezského kraje

Orgány Moravskoslezského kraje tvoří Zastupitelstvo kraje, Rada kraje, Hejtman a Krajský úřad. Tyto orgány mají pravomoci a vykonávají agendu tak, jak již bylo uvedeno v 2.kapitole v rámci obecných zásad. V souladu se zákonem o krajích dále mohou zastupitelstvo kraje a rada kraje zřizovat zvláštní orgány, a to komise (rada kraje) a výbory (zastupitelstvo kraje). Strukturu orgánů Moravskoslezského kraje zachycuje příloha č. 2.

Příspěvkové organizace

Kraj jako územní samosprávný celek může zřizovat příspěvkové organizace jako právnické osoby. Zřizování či rušení příspěvkových organizací je vyhrazeno zastupitelstvu kraje. Rada kraje ve vztahu k příspěvkovým organizacím vykonává

⁸ Zdroj:čsú [on-line] 2010. [cit.15.5.] dostupné z : www.czso.cz, statistická ročenka 2009

⁹ Zdroj:čsú [on-line] 2010. [cit.15.5.] dostupné z : www.czso.cz, statistická ročenka 2009

zřizovatelské funkce, přičemž se jedná zejména o jmenování/odvolání ředitele, stanovení výše jeho platu, projednání zprávy o činnosti organizace a o plnění úkolů.

Příspěvkové organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými z rozpočtu kraje (zejména příspěvek na provoz, účelová dotace do investičního fondu), dále zejména s prostředky získanými z vlastní činnosti (včetně darů, dotací a příspěvků jiných subjektů na konkrétní účel), z pronájmu majetku, či získanými ze státního rozpočtu.

Příspěvková organizace hospodaří s majetkem ve vlastnictví kraje, který je jí předán k hospodaření (jedná se o tzv. svěřený majetek), a s majetkem, který získala vlastní činností. Se svěřeným majetkem je příspěvková organizace oprávněna nakládat pouze v rozsahu a za podmínek stanovených zřizovatelem ve zřizovací listině.

3.2 Hospodaření Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj hospodaří na základě ročních rozpočtů, které jsou schvalovány zastupitelstvem kraje. Schválený rozpočet může být v souladu se zákonem upravován, a to zejména v souvislosti např. s přijatými dotacemi či s přesuny v rámci druhového členění.

Rozpočet na rok 2005 byl schválen ve výši 3.466 mil. Kč, přičemž schválený objem zdrojů byl tvořen rozpočtem příjmů ve výši 3.430 mil. Kč a financováním ve výši 36 mil. Kč (jedná se o převod nevyčerpaných vlastních finančních prostředků z rozpočtu 2004). Schválený rozpočet výdajů činil 3.466 mil. Kč.

V průběhu roku došlo k **navýšení rozpočtu** příjmů na hodnotu 13.870 mil. Kč a rozpočtu výdajů na hodnotu 14.449 mil. Kč. K těmto změnám došlo zejména v souvislosti se změnou rozpočtového určení daní¹⁰ a dále s úpravou očekávaných účelových dotací ze státního rozpočtu, určených především na financování přímých

nákladů na vzdělávání škol a školských zařízení zřizovaných krajem a obcemi. Ke zvýšení pouze výdajové části rozpočtu došlo zapojením jednak přebytku hospodaření za rok 2004 ve výši 442 mil. Kč a dále cizích prostředků (úvěr od Evropské investiční banky) ve výši 100 mil. Kč.

Výsledek hospodaření za rok 2005 činí kladný zůstatek ve výši 1.034,8 mil. Kč. Jak vyplývá z přílohy č. 3, kde je analyzován vztah upraveného rozpočtu a naplňování skutečnosti (v procentním vyjádření), byl tento přebytek hospodaření vytvořen zejména vyšším plněním příjmů (např. nedaňové příjmy byly naplněny o 13 %) a nečerpáním výdajové části rozpočtu v plné výši (např. kapitálové výdaje byly čerpány pouze na 70 % svého rozpočtu). Vliv na výsledek hospodaření mělo také přijetí daru od Mittal Steel Ostrava, a.s. ve výši 100 mil. Kč¹¹, který kraj obdržel v závěru roku, ale o jeho konkrétním využití nebylo rozhodnuto. Přebytek hospodaření za rok 2005 byl tvořen jak již výše analyzovaným saldem příjmů a výdajů, tak financováním ve výši 578 mil. Kč, z toho 478 mil. Kč tvořilo zapojení přebytku hospodaření za rok 2004 včetně prostředků Regionálního rozvojového fondu a poskytnutí první splátky úvěru od Evropské investiční banky ve výši 100 mil. Kč.

Rozpočet na rok 2006 byl schválen ve výši 5.193 mil. Kč, přičemž schválený objem zdrojů byl tvořen rozpočtem příjmů ve výši 4.699 mil. Kč a financováním ve výši 494 mil. Kč (jedná se o zapojené prostředky Regionálního rozvojového fondu a přijatý úvěr EIB). Výdajová část rozpočtu byla schválena ve výši 5.193 mil. Kč.

V průběhu roku došlo k **navýšení rozpočtu** příjmů na 14.857 mil. Kč a rozpočtu výdajů na 16.366 mil. Kč. K těmto změnám došlo obdobně jako v předchozím roce v souvislosti s úpravou očekávaných účelových dotací ze státního rozpočtu, určených především na financování přímých nákladů na vzdělávání škol a školských zařízení zřizovaných krajem a obcemi. Ke zvýšení pouze výdajové části rozpočtu došlo

¹¹ V souvislosti s privatizací majetkové účasti státu ve společnosti Nová huť, a.s. se nabyvatel zavázal poskytnout Moravskoslezskému kraji v roce 2005 dar ve výši 100 mil. Kč. Tyto prostředky byly určeny na Program regionálního rozvoje a na podporu aktivní politiky zaměstnanosti. Zdroj: závěrečný účet MSK 2005, www.kr-t.cz

zapojením jednak přebytku hospodaření za rok 2005 ve výši 975.092 tis. Kč a dále navýšením úvěru od Evropské investiční banky ve výši 40.000 tis. Kč.

Výsledek hospodaření za rok 2006 činil kladný výsledek ve výši 1.104 mil. Kč, z toho saldo příjmů a výdajů činilo -405 mil. Kč, financování 1.509 mil. Kč (tvořeno zapojením přebytku hospodaření za rok 2005 ve výši 1.009 mil. Kč včetně prostředků Regionálního rozvojového fondu a přijetím úvěru od EIB ve výši 500 mil.Kč). Tento přebytek hospodaření byl opět tvořen vyšším plněním příjmů a nižším čerpáním výdajů oproti plánovanému rozpočtu. Ačkoliv z uvedené **tab.** vyplývá, že např. kapitálové příjmy byly naplněny na pouhých 54 % svého rozpočtu, jednalo se o řádově irelevantní částku, neboť příjmy celkově byly naplněny o 2 %. Naopak na výdajové straně rozpočtu byly opět kapitálové výdaje čerpány pouze na 83 %.

Rozpočet na rok 2007 byl schválen ve výši 5.138 mil. Kč, přičemž schválený objem zdrojů byl tvořen rozpočtem příjmů ve výši 5.068 mil. Kč a financováním ve výši 250 mil. Kč (jedná se o zapojené prostředky Regionálního rozvojového fondu, zapojení části přebytku hospodaření za rok 2006 a přijatý úvěr EIB). Výdajová část rozpočtu byla schválena ve výši 5.138 mil. Kč.

V průběhu roku došlo k **navýšení rozpočtu** příjmů na 14.536 mil. Kč a rozpočtu výdajů na 15.784 mil. Kč. K těmto změnám došlo obdobně jako v předchozích letech v souvislosti s úpravou očekávaných účelových dotací ze státního rozpočtu, určených především na financování přímých nákladů na vzdělávání škol a školských zařízení zřizovaných krajem a obcemi a zvýšením kapitálových příjmů. Ke zvýšení pouze výdajové části rozpočtu došlo v průběhu roku zapojením přebytku hospodaření za rok 2006 ve výši 999 mil. Kč.

Výsledek hospodaření za rok 2007 činil kladný výsledek ve výši 1.798 mil. Kč, z toho saldo příjmů a výdajů činilo 549 mil. Kč, financování 1.248 mil. Kč (tvořeno zapojením přebytku hospodaření za rok 2006, zapojením prostředků Regionálního rozvojového fondu a přijetím úvěru od EIB). Tento přebytek hospodaření byl opět tvořen vyšším plněním příjmů a nižším čerpáním výdajů oproti plánovanému rozpočtu. Např. nedaňové příjmy byly naplněny o 39 % a kapitálové příjmy o 465 %.

Jak je uvedeno v závěrečném účtu za rok 2007, „*Mimořádná úroveň přeplnění kapitálových příjmů byla způsobena realizací prodeje pozemků v areálu průmyslové zóny Nošovice společností Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. ve výši 119.420,5 tis. Kč a C.S.CARGO a.s. ve výši 96.381,6 tis. Kč.*“

Rozpočet na rok 2008 byl schválen ve výši 7.592 mil. Kč, přičemž schválený objem zdrojů byl tvořen rozpočtem příjmů ve výši 6.392 mil. Kč a financováním ve výši 1.200 mil. Kč (zapojením finančních prostředků Regionálního rozvojového fondu, zapojením části zůstatku finančních prostředků rozpočtového hospodaření za rok 2007 a přijetím úvěru od Evropské investiční banky). Schválený rozpočet výdajů činil 7.592 mil. Kč.

V průběhu roku došlo k **navýšení rozpočtu** příjmů na 15.569 mil. Kč a rozpočtu výdajů na 17.782 mil. Kč. K těmto změnám došlo obdobně jako v předchozích letech v souvislosti s úpravou očekávaných účelových dotací ze státního rozpočtu, určených především na financování přímých nákladů na vzdělávání škol a školských zařízení zřizovaných krajem a zvýšením kapitálových příjmů. Ve srovnání s upravovanými rozpočty předchozích let dochází v r. 2008 k zásadní změně – rozpočet je snižován o 1.172 mil. Kč na příjmové i výdajové stránce, a to v souvislosti s posunutím realizace projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů EU.

Výsledkem hospodaření za rok 2008 byl kladný výsledek ve výši 2.102 mil. Kč. Ačkoliv byl upravený rozpočet na rok 2008 schodkový ve výši 2.214 mil. Kč, financováním (zapojením prostředků Regionálního rozvojového fondu, čerpáním úvěru EIB, zapojením návratných prostředků od Státního fondu dopravní infrastruktury a následnou vratkou části prostředků SFDI a neposledně zapojením přebytku hospodaření za rok 2007) vykazoval výsledek hospodaření kladný zůstatek.

Srovnáme-li rozpočty v jednotlivých letech, můžeme vypočítat následující trendy:

Na příjmové stránce rozpočtů let 2005-2008 byly schvalovány finanční prostředky v rozmezí 3.430 mil. Kč – 6.392 mil. Kč, přičemž trendem je jejich postupné navyšování v jednotlivých letech. Schválený rozpočet příjmů roku 2008 představoval

vůči roku 2005 navýšení o 86 %. Zároveň dochází k výrazným navýšením v rámci jednotlivých rozpočtových let (jedná se o upravené rozpočty). Ze závěrečných účtů Moravskoslezského kraje vyplývá, že tato navýšení jsou spojena zejména s přijetím účelových dotací ze státního rozpočtu, určených především na financování přímých nákladů na vzdělávání škol a školských zařízení zřizovaných krajem a obcemi. Tyto úpravy se projevují na příjmové i výdajové stránce rozpočtu.

Schválené rozpočty výdajů jednotlivých let byly vždy vyšší než schválené rozpočty příjmů, z čehož vyplývá, že rozpočty byly každoročně schvalovány jako schodkové. Deficitně plánované rozpočty však nelze chápat jako synonymum špatného rozpočtu, neboť na výsledku hospodaření se zároveň odráží další peněžní operace, a to financování. Financování v bilanci příjmů a výdajů doplňuje cizí návratné zdroje financování (v případě Moravskoslezského kraje se jedná o úvěr EIB) nebo finanční prostředky minulých let (zapojení přebytku hospodaření z minulých let). Skutečný výsledek hospodaření za jednotlivá léta tak byl vykázán vždy kladný.

Výraznou silnou stránkou Moravskoslezského kraje je mimo jiné skutečnost, že vyjma úvěru Evropské investiční banky (detailně rozebráno viz dále podkapitola 4.3.4) kraj nevyužil žádný jiný úvěr včetně žádného krátkodobého překlenovacího úvěru. Ačkoliv Moravskoslezský kraj uzavřel již v r. 2005 s Českou spořitelnou smlouvu o kontokorentním úvěru, a to pro případný časový nesoulad mezi naplňováním příjmů a čerpáním výdajů, tento úvěr nebyl dosud čerpán.

Rating Moravskoslezského kraje

Závěry výše uvedené analýzy potvrzuje ratingové hodnocení Moravskoslezského kraje, které v červnu 2008 provedla renomovaná nezávislá agentura Moody's Investors Service. Rating je hodnocení subjektu, do jaké míry je schopen dostát svým závazkům, zejména hodnocení schopnosti v budoucnu splácet půjčené finanční prostředky.

Dlouhodobý mezinárodní rating Moravskoslezského kraje je ohodnocen stupněm A2 se stabilním výhledem¹². Agentura se při úvěrovém hodnocení opírala o takové faktory, jako je např. prostředí působnosti, institucionální rámec, faktory správy a řízení, ekonomickou základnu. Výsledky hospodaření kraje jsou podle ratingové agentury dobré. Zadluženost kraje zůstává mírně pod krajským průměrem, současné

Strukturu jednotlivých příjmů Moravskoslezského kraje zachycuje tabulka č.3.1.

Tab. 3.1 Struktura skutečných příjmů Moravskoslezského kraje v jednotlivých letech

	2005		2006		2007		2008	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
daňové příjmy	3 922	27,7	4 194	27,6	4 574	29,6	4 973	30,4
nedaňové příjmy	261	1,9	250	1,6	229	1,5	317	1,9
kapitálové příjmy	49	0,3	22	0,1	275	1,8	88	0,6
vlastní příjmy celkem	4 231	29,9	4 465	29,3	5 078	32,9	5 378	32,9
přijaté dotace	9 906	70,1	10 748	70,7	10 355	67,1	10 986	67,1
PŘÍJMY CELKEM	14 137	100	15 213	100,0	15 433	100,0	16 363	100,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů Moravskoslezského kraje
závazky tak nepředstavují pro rozpočet kraje výraznou zátěž.

3.2.1. Analýza příjmů Moravskoslezského kraje

Příjmy se dle druhového členění rozpočtové skladby dělí na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace (transfery). Srovnáme-li podíl jednotlivých skupin příjmů na celkových příjmech Moravskoslezského kraje, lze za analyzovaná léta shrnout, že nejvíce se na příjmech Moravskoslezského kraje podílí přijaté dotace. Jejich podíl se v jednotlivých letech 2005-2008 pohybuje mezi 67,1%-70,7%. Další objemově významné příjmy tvoří daňové příjmy, které se podílí v rozmezí 27,6%-30,4% na celkových příjmech. Nedaňové příjmy a kapitálové příjmy se podílí na celkových příjmech pouze v řádu jednotek procent.

¹² Hodnotící stupnice pro dlouhodobý rating je následující: nejvyšší hodnocení Aaa – investice je bez rizik, dále následují Aa1, Aa2, Aa3 – investice je bezpečná s nízkým rizikem, A1, A2, A3 – investice je bezpečná, ale náchylná k vlivům v jednotlivých oborech, dále různé stupně B a C, které značí spekulativní až vysoce rizikové subjekty.

Srovnáme-li podíl vlastních příjmů (tvořeny daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy) v souhrnu a podíl přijatých dotací na celkových příjmech Moravskoslezského kraje, jsou dotace nejvýznamnějším zdrojem příjmů Moravskoslezského kraje.

Daňové příjmy

Daňové příjmy Moravskoslezského kraje jsou tvořeny podílem na dani z příjmů a podílem na celostátním hrubém výnosu daně z přidané hodnoty. V souvislosti s novelizací zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, která nabyla účinnosti 3.1.2005, došlo k navýšení podílu krajů na sdílených daních. Moravskoslezský kraj se nově podílí na celkovém objemu daní pro všechny kraje 9,624135 %.

Daňové příjmy Moravskoslezského kraje tvoří také správní poplatky ze správních činností a příjmy z licencí pro kamionovou dopravu.

Nedaňové příjmy

Mezi objemově nejvýznamnější nedaňové příjmy Moravskoslezského kraje v analyzovaných letech patří odvody příspěvkových organizací, příjmy z úroků na bankovních účtech, podíl kraje na poplatku za odebrané množství podzemní vody, příjmy z pronájmu movitých věcí od příspěvkových organizací. Od r. 2006 tvoří významný nedaňový příjem také příjem z pronájmu podniku Letiště Ostrava-Mošnov společnosti Letiště Ostrava, a. s. k jeho samostatnému provozování.

Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy Moravskoslezského kraje tvoří nejčastěji příjmy z prodeje nemovitostí a příjmy z prodeje pozemků, vyjma roku 2006, kdy byly inkasovány také příjmy z prodeje 2 kusů akcií společnosti FREE ZONE OSTRAVA, a.s. ve výši 208 tis. Kč. V téže roce byl přijat dar ve výši 180 tis. Kč od společnosti Třinecké železářny, a.s. na vybavení středních odborných škol stroji v rámci projektu, který Moravskoslezský kraj realizoval ze strukturálních fondů EU.

V r. 2007 byly kapitálové příjmy naplněny o 465 % vůči upravenému rozpočtu kapitálových příjmů, a to v souvislosti s realizací prodeje pozemků v areálu průmyslové zóny Nošovice společností Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. ve výši 119,4 mil. Kč a C.S.CARGO a.s. ve výši 96,4 mil. Kč.

Přijaté dotace

Moravskoslezský kraj obdržel v roce 2005 dotace z jednotlivých kapitol státního rozpočtu v souhrnné výši 9.905 mil. Kč a dále investiční dotaci od statutárního města Ostravy ve výši 1,15 mil. Kč na spolufinancování projektové dokumentace pro vydání územního rozhodnutí pro Integrovaný parkovací objekt na ulici 28. října.

V roce 2006 již objem přijatých dotací ze státního rozpočtu činil 10.738 mil. Kč a z ostatních zdrojů přijal kraj celkem 9,9 mil. Kč, přičemž částka ve výši 7,9 mil. Kč byla určena na realizaci projektu LIFE-Záchrana lužních stanovišť v povodí řeky Morávky (poskytovatelem byla Komise Evropských společenství) a částka 2 mil. Kč byla určena na spolufinancování projektu Navštivte Moravskoslezský kraj a jeho centrum (poskytovatelem bylo Statutární město Ostrava).

V roce 2007 obdržel Moravskoslezský kraj z jednotlivých kapitol státního rozpočtu dotace v souhrnné výši 10.349 mil. Kč. V tomto roce také kraj obdržel „první“ finanční prostředky na projekty realizované za pomoci strukturálních fondů v celkovém objemu 313 mil. Kč. Tyto dotace byly kraji poskytnuty z jednotlivých kapitol státního rozpočtu a jsou zahrnuty v celkové částce 10.349 mil. Kč.

Přehled jednotlivých kapitol státního rozpočtu, z kterých byly poskytnuty dotace na projekty spolufinancované EU, poskytuje tabulka č.3.2.

Tab. 3.2 Přehled jednotlivých kapitol státního rozpočtu a poskytnutých dotací na spolufinancování projektů EU v tis. Kč

	Ministerstvo práce a sociálních věcí	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	Ministerstvo životního prostředí	Ministerstvo pro místní rozvoj	Ministerstvo financí	CELKEM
2007	19 421	22 231	2 645	269 139	0	313 436
2008	84 344	258 438	20 146	462 929	14 219	840 076

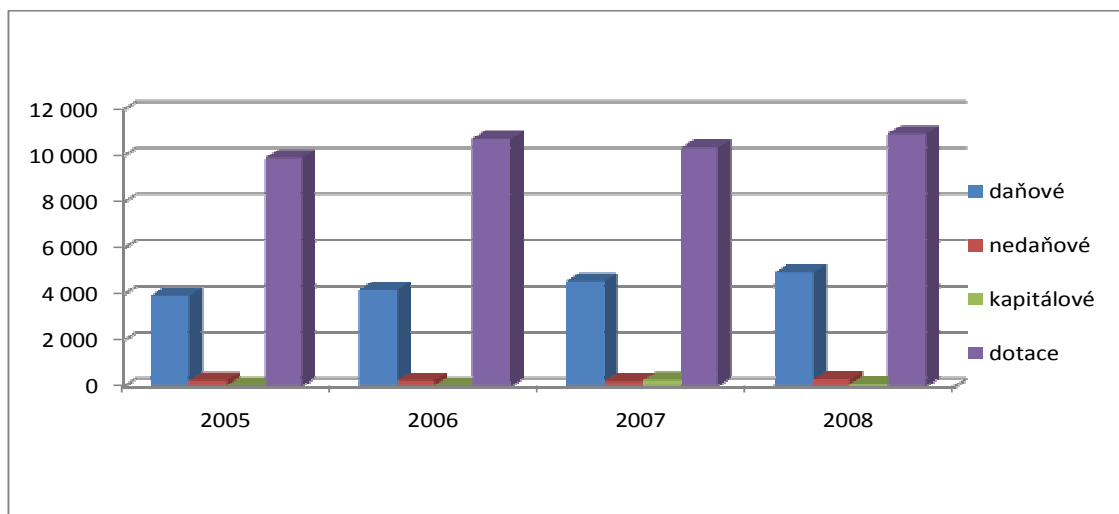
Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů Moravskoslezského kraje

Z ostatních zdrojů přijal kraj v roce 2007 částku ve výši 8,9 mil. Kč, z toho dotaci ve výši 6,7 mil. Kč od Statutárního města Ostrava na projekt Navštivte Moravskoslezský kraj a jeho centrum (jednalo se o 2. splátku podílu města na spolufinancování projektu) a 2,2 mil. Kč od ostatních krajů ČR na spolufinancování akce „Videokonference“.

V roce 2008 přijal kraj z jednotlivých kapitol státního rozpočtu celkem 10.847 mil. Kč, z čehož dotace na projekty spolufinancované z EU tvořily 840 mil. Kč. Z ostatních zdrojů přijal kraj částku ve výši 138,5 mil. Kč, a to od Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko dotaci ve výši 131,5 mil. Kč na projekt „Rekonstrukce a modernizace silnic II. A III. Tříd“ a dále kraj obdržel 7 mil. Kč od ostatních krajů ČR, a to na pokračování akce „Videokonference“.

Srovnání skutečných příjmů Moravskoslezského kraje v jednotlivých letech (v mil. Kč) zachycuje graf č.3.1.

Graf 3.1 srovnání skutečných příjmů v jednotlivých letech (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů Moravskoslezského kraje

3.2.2. Analýza výdajů Moravskoslezského kraje

Výdaje se z hlediska druhového členění rozpočtové skladby dělí na běžné výdaje a kapitálové výdaje. Běžné výdaje tvoří v jednotlivých letech vždy zásadní položku celkových výdajů Moravskoslezského kraje, pohybují se v rozmezí 83,4 %-91,3 % celkových výdajů kraje.

Kapitálové výdaje, které jsou tvořeny investičními transfery (dotacemi), investičními půjčkami a investičními nákupy tvoří pouze 8,7 %-16,6 % celkových výdajů kraje.

V kontextu s projektem dostavby Ústavu sociální péče pro mládež v Pržně je také analyzován podíl výdajů na reprodukci majetku na celkových výdajích (výdaje na reprodukci majetku mohou být investičního i neinvestičního charakteru, proto jsou v analýze vyčleněny samostatně). Výdaje na reprodukci majetku kraje se pohybují v rozmezí 5,9 % - 7,5 % celkových výdajů Moravskoslezského kraje.

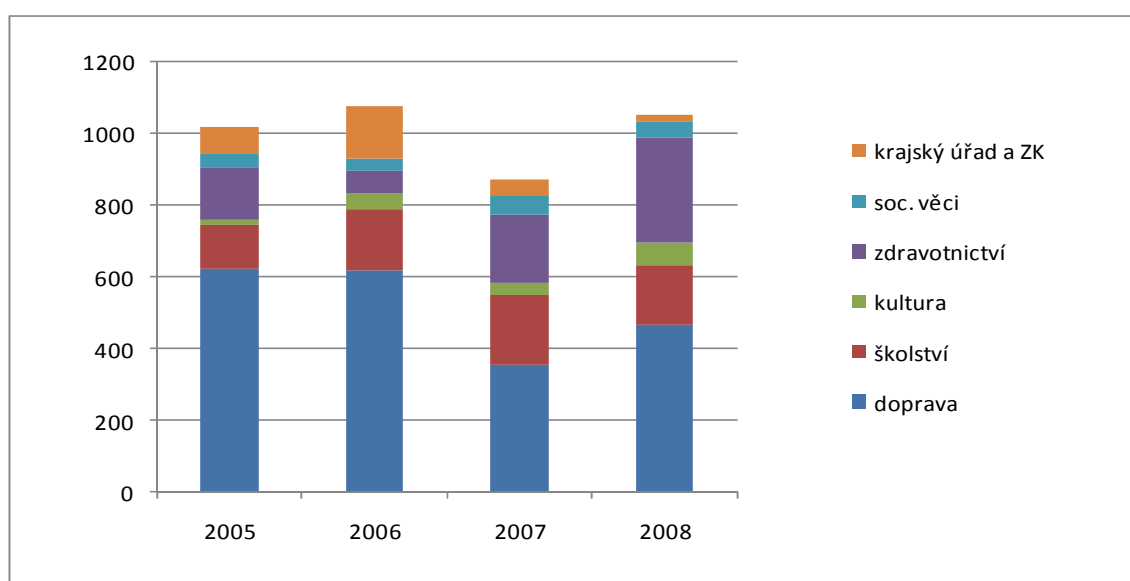
Tab 3.3 Struktura skutečných výdajů Moravskoslezského kraje v jednotlivých letech

	2005		2006		2007		2008	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
běžné výdaje	12 489	91,3	13 308	85,2	13 135	88,3	13 734	83,4
kapitálové výdaje	1 191	8,7	2 309	14,8	1 748	11,7	2 741	16,6
<i>z toho reprodukce majetku z rozpočtu kraje (bez PZ Nošovice)</i>	1 021	7,5	1 083	6,9	873	5,9	1 052	6,4
CELKEM	13 680	100,0	15 617	100,0	14 883	100,0	16 475	100,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů Moravskoslezského kraje

Zajímavá je také analýza výdajů na reprodukci majetku z hlediska odvětvového členění. Podíl jednotlivých odvětví na výdajích spojených s reprodukcí majetku zachycuje graf č.3.2. (v mil. Kč).

Graf.3.2 podíl jednotlivých odvětví na výdajích

Zdroj: vlastní zpracování na základě závěrečných účtů Moravskoslezského kraje

Z výše uvedeného grafu vyplývá jednoznačná priorita reprodukce majetku v odvětví dopravy, školství a zdravotnictví. V r. 2006 se na výdajích spojených s reprodukcí majetku v rozsáhlé míře podílel také krajský úřad a zastupitelstvo kraje, a to zejména

v souvislosti s rekonstrukcí budovy krajského úřadu (rozšíření křídla F) a s tím spojeným vybavením. Výdaje na tuto rekonstrukci představovaly 14 % celkových výdajů na reprodukci majetku v r. 2006. Příprava Průmyslové zóny Nošovice vzhledem ke komplikované problematice financování, stejně tak jako odvětví krizového řízení (ve vztahu k ostatním odvětvím se jedná o irelevantní částky), nejsou součástí analýzy.

3.3 Financování investičních akcí

Jednotlivé disponibilní zdroje na financování investičních akcí krajů lze rozdělit do dvou základních skupin, a to na zdroje vlastní a zdroje cizí.

3.3.1 Rozpočet Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj může řešit financování investičních akcí v rámci vlastních zdrojů. Tyto zdroje jsou tvořeny daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy. Uvedené příjmy však musí pokrývat také běžné výdaje kraje, a proto při schvalování realizace investičních projektů a jejich zařazení do rozpočtu je posuzován zejména jejich soulad se záměry a koncepcemi, či jinými rozhodnutími orgánů kraje, dále např. zda je řešen stav majetku, jehož neřešením by došlo k ohrožení životů, zdraví či dalším škodám na majetku, či zda je řešeno odstraňování bariér (pro užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace), atd.

3.3.2 Státní rozpočet

Významným doplňkovým cizím zdrojem pro financování investičních akcí je státní rozpočet, který za tímto účelem poskytuje finanční prostředky ve formě dotací. Tyto finanční prostředky jsou alokovány v rámci jednotlivých kapitol státního rozpočtu (které spravují nejčastěji příslušná ministerstva), a to na účelově definované dotační programy. Veškeré dotační programy jsou však centrálně vedeny v rámci

Informačního systému programového financování (ISPROFIN)¹³, který spravuje Ministerstvo financí.

3.3.3 Strukturální fondy EU

V souvislosti s členstvím České republiky v EU výrazně vzrostla možnost využití dalších zdrojů pro financování investičních akcí, a to zejména společného rozpočtu EU prostřednictvím jeho strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Česká republika čerpá finanční prostředky z těchto fondů prostřednictvím operačních programů. V programovacím období 2004-2006 mohl Moravskoslezský kraj (tzn. byl oprávněným žadatelem) získat dotaci z EU na financování vybraných investičních akcí v rámci Společného regionálního operačního programu a Operačního programu Infrastruktura.

V programovacím období 2007-2013 je Moravskoslezský kraj oprávněným žadatelem ve vazbě na investiční projekty zejména v Regionálním operačním programu NUTS II-Moravskoslezsko a v Integrovaném operačním programu.

3.3.4 „PPP projekty“

Další variantou pro financování rozsáhlých investičních akcí veřejného sektoru je realizace tzv. „PPP projektu“ (z anglického Public-Private-Partnership), tj. spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. PPP obecně označuje formy spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem za účelem zajištění financování, výstavby, obnovení, správy či údržby veřejné infrastruktury nebo poskytování veřejné služby.

PPP projekty jsou často realizovány v takové formě, kdy soukromý partner infrastrukturu financuje, postaví, provozuje, udržuje a zabezpečuje poskytování

¹³ ISPROFIN je manažerský systém pro řízení a kontrolu čerpání položek státního rozpočtu. Podporuje a realizuje podmínky vyhlášky č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku, ve znění pozdějších předpisů

služeb. Zadavatel neboli subjekt veřejného sektoru za to platí pravidelné částky nebo umožní soukromému partnerovi vybírat úhrady od uživatelů nebo obojí.

Toto partnerství je však realizovatelné pouze v určitých odvětvích, nicméně v oblasti sociální péče je aplikovatelné.

4. FINANCOVÁNÍ INVESTIČNÍ AKCE V OBCI

Ústav sociální péče pro mládež Pržno (dále jen „ÚSP Pržno“) je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Moravskoslezský kraj. Předmětem činnosti organizace je poskytování služeb sociální péče pro osoby se zdravotním a mentálním postižením. Mezi stěžejní poskytované služby patří domov pro osoby se zdravotním postižením, domov se zvláštním režimem, chráněné bydlení a odlehčovací služba. Z hlediska každodenního života se jedná zejména o poskytování ubytování, pomoc při zvládání běžných úkonů při péči o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, poskytování stravy, sociálně-terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

ÚSP Pržno působí v areálu Náš svět v obci Pržno a v místě své pobočky ve Frýdku-Místku. V současné době je v ÚSP Pržno zaměstnáno celkem 160 zaměstnanců. Celková kapacita organizace je 207 osob, z toho 54 míst ve Frýdku-Místku a 153 míst v Pržně.¹⁴

4.1 Přínos projektu

Hlavním přínosem projektu je vytvoření nových kapacit pro poskytování sociálních služeb, podpora sociální integrace v regionu, a to začleněním zdravotně znevýhodněných obyvatel do společnosti a zkvalitnění sociální péče pro obyvatele ústavu.

¹⁴ Údaje k lednu 2009

Tento přínos je realizován prostřednictvím konkrétních kroků, které byly definovány takto:

- vybudováním pavilonu pro psychotiky vznikne nová kapacita chráněného a individuálního bydlení pro 30 dalších obyvatel ústavu a kvalitní zázemí pro rozšíření komplexní péče o osoby s mentálním a fyzickým postižením,
- pro vzdělávání, společensko-terapeutické a kulturní programy a duchovní činnost bude využito multifunkční vzdělávací centrum,
- nová krytá dráha pro hipoterapii významně rozšíří možnosti hiporehabilitace, která se stane jedním z nosných prvků zdravotní péče o postižené osoby, naváže na stávající objekt zemědělské terapie, stejně jako skleník, který vytvoří další plochu pro zařazení pacientů do programů pracovních terapií

Dostavbou areálu se mělo přispět také k aktivnímu využití volného času obyvatel ústavu a zlepšení podmínek pro přizpůsobení se osob s postižením při integraci do normálního života v občanské společnosti. Dostavbou areálu dochází k nárůstu zaměstnanosti v ústavu o 15 zaměstnanců.

Projekt dostavby areálu navazuje na předcházející projekt výstavby nového areálu, díky kterému byl v roce 2005 opuštěn dispozičně nevyhovující objekt Ústavu sociální péče Ostravice. Z hlediska územní alokace probíhala dostavba na pozemcích v katastru obce Pržno, okres Frýdek-Místek. Vlastní areál je umístěn na parcele č. 812/21 o výměře 131 105 m² a na parcele č. 812/23 o výměře 77 m², která se nachází mimo zastavěné území na východním okraji obce a sousedí s katastrálním územím obcí Baška na severní straně a obcí Janovice na východní straně.

Stavební pozemek byl využíván jako louka. V rámci projektu dostavby areálu byly navrženy a následně zrealizovány následující:

a) nové objekty:

- multifunkční vzdělávací centrum,
- pavilon pro psychotiky,
- krytá dráha pro hipoterapii,
- skleník

b) rozšíření stávajících objektů:

- vnitřní komunikace a chodníky,
- rozvody vody,
- dešťová a splašková kanalizace,
- středotlaký plynovod,
- terénní a sadové úpravy.

4.2 Rozpočet a finanční rámec projektu

Celkové plánované náklady byly vyčísleny na 57.987.510,- Kč, přičemž nejvýznamnější nákladovou položku tvoří stavební část stavby (43.354 tis. Kč bez DPH), dále základní vnitřní vybavení (2.966 tis. Kč bez DPH) a zpracování projektové dokumentace (1.977 tis. Kč bez DPH). V rámci projektu je také počítáno s osobními náklady na administrátora, či manažera projektu, náklady na publicitu k projektu a s finančními náklady.

Komplexní přehled o dílčích nákladech poskytuje tab. č. 4.1 – Rozpočet projektu:

Rozpočet projektu

Náklady	měrná jednotka	počet jednotek	jednotková cena (Kč)	Náklady celkem (Kč)
Lidské zdroje				226 800,00
mzdové náklady-hrubá mzda	administrátor	24	7 000,00	168 000,00
odvody soc. a zdrav. pojištění zaměstnavatele	administrátor	24	2 450,00	58 800,00
Nákupy služeb				205 200,00
Náklady na publicitu (informační tabule, pamětní desky)	komplet	1	204 000,00	204 000,00
Finanční služby (bankovní poplatky, záruky)	měsíc	30	40,00	1 200,00
Investiční náklady				48 297 000,00
zabezpečení výstavby (inženýrská činnost)	měsíc	11	53 909,00	593 000,00
projekt pro stavební povolení	ks	1	494 250,00	494 250,00
zadávací projektová dokumentace	ks	1	593 000,00	593 000,00
prováděcí projektová dokumentace	ks	1	889 750,00	889 750,00
stavební část stavby	stavba	1	42 761 000,00	42 761 000,00
vybavení nábytkem	komplet	1	2 966 000,00	2 966 000,00
DPH, kdy není nárok na odpočet na vstupu				9 258 510,00
CELKOVÉ NÁKLADY				57 987 510,00

Zdroj: Rozpočet projektu, který je součástí Rozhodnutí o účasti státního rozpočtu a strukturálních fondů EU na financování akce

4.3 Možnosti financování projektu

Projekt byl schválen k financování ze Společného regionálního operačního programu a následně zrealizován. V této kapitole budou mimo schválené financování analyzovány další alternativy financování a reálnost jejich využití.

4.3.1 Rozpočet Moravskoslezského kraje

Príspevkové organizace, jejichž zřizovatelem je Moravskoslezský kraj, a kterým byl předán majetek k hospodaření, zajišťují opravy majetku, technické zhodnocení, údržbu i pořízení nového majetku především peněžními prostředky získanými vlastní činností a prostředky svých peněžních fondů. Jestliže se však jedná např. o novou

rozsáhlou investici (případ dostavby areálu ÚSP Pržno), jsou takovéto akce financovány prostřednictvím rozpočtu Moravskoslezského kraje.

Požadavek příspěvkové organizace se tak uplatňuje již při sestavování návrhu rozpočtu kraje na následující kalendářní rok (včetně projednávání v příslušných orgánech kraje, tj. v příslušných komisích rady, výborech zastupitelstva, v radě kraje a následně zastupitelstvu kraje), a to v souladu se studií stavby (včetně kapacitního řešení a propočtu nákladů). Zastupitelstvo kraje následně schvaluje tyto investiční akce při schvalování rozpočtu kraje na příslušný rok. Seznam akcí zařazených do rozpočtu je po jeho schválení zveřejněn na webových stránkách kraje.

Vzhledem k finanční náročnosti celého projektu dostavby (předpokládané celkové náklady ve výši cca 58 mil. Kč) je však nepravděpodobné, že by Moravskoslezský kraj dostavbu nového funkčního areálu ústavu považoval za svou prioritu v rámci financování z vlastních zdrojů. A to nejen s ohledem na skutečnost, že tomuto ústavu poskytl Moravskoslezský kraj již v. 2005 (začátek realizace dostavby) dotaci ve výši 18,8 mil. Kč na vybavení nového areálu movitým majetkem, ale zejména s ohledem na fakt, že v rámci odvětví sociálních věcí je kraj zřizovatelem 24 příspěvkových organizací, jejichž investiční potřeby musí také řešit.

4.3.2 Společný regionální operační program

Společný regionální operační program (dále jen „SROP“) je základním strategickým dokumentem, který obsahuje rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti (celé území ČR s výjimkou hlavního města Prahy). Naplňování těchto priorit prostřednictvím dílčích projektů mohlo být v období 2004-2006 financováno ze strukturálních fondů EU.

SROP je tvořen čtyřmi prioritami rozpracovanými do devíti opatření (bez technické asistence):

Priorita 1 – Regionální podpora podnikání

Priorita 2 – Regionální rozvoj infrastruktury

Priorita 3 – Rozvoj lidských zdrojů v regionech

Priorita 4 – Rozvoj cestovního ruchu

V rámci Priority 3 – Rozvoj lidských zdrojů v regionech a jejího **Opatření 3.1 – Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech** je podpora zaměřena na investiční projekty v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti, celoživotního učení a sociální integrace¹⁵. Tyto investice musí přispívat k rozvoji a ke strukturálním změnám v regionu a k vytváření nebo zachování trvale udržitelných pracovních míst.

Z věcného hlediska jsou v rámci jednotlivých projektů předložených do Opatření 3.1 podporovány:

- nová výstavba nebo stavební obnova příslušných budov,
- nákup technologie,
- nákup počítačů včetně software,
- počítačové sítě,
- nezbytná technická infrastruktura spojená s výstavbou či obnovou objektů

Financování v rámci SROPu

V rámci SROPu je financování projektů zabezpečeno z veřejných zdrojů EU (prostřednictvím strukturálních fondů EU), veřejných zdrojů ČR (zajištěno především ze státního rozpočtu, rozpočtová kapitola Ministerstva pro místní rozvoj a z rozpočtů

¹⁵ Širší seznam jednotlivých aktivit viz Programový dokument SROP, str. 99-100, dostupné na www.strukturalni-fondy.cz

krajů a obcí), a dále ze soukromých zdrojů, které však nejsou v rámci finančních alokací vykazovány. U opatření 2.2 se na financování podílí i Státní fond dopravní infrastruktury.

Příspěvky ze strukturálních fondů v rámci spolufinancování projektů SROP mají formu dotace, přičemž strukturální fondy se mohou podílet na celkových uznatelných nákladech projektu maximálně 75%, ve výjimečných případech až 80% (stanoveno u opatření 3.1 a 3.2). Tato dotace je poskytnuta zpětně, až po ukončení projektu (resp. etapy). Zálohy ze strukturálních fondů se v rámci SROP neproplácejí.

V případě, že na financování projektu se podílí **prostředky ze státního rozpočtu**, není dotace proplácena zpětně jako u prostředků EU, ale průběžně na základě předložených *neuhrazených* dodavatelských faktur, a to do výše stanoveného limitu.¹⁶

Pro opatření 3.1 - Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech, z kterého byl projekt dostavby areálu ÚSP v Pržně realizovatelný, byla stanovena následující **struktura financování**:

- příspěvek ze strukturálního fondu ERDF¹⁷ činí max. 80% celkových uznatelných nákladů projektu,
- příspěvek ze státního rozpočtu činí max. 10% celkových uznatelných nákladů projektu,
- příspěvek z krajského rozpočtu činí 10% celkových uznatelných nákladů projektu.

4.3.3 Státní rozpočet

Ze státního rozpočtu, prostřednictvím kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí, jsou poskytovány dotace v rámci programu „**Rozvoj a obnova materiálně technické základny sociální péče a služeb**“. V rámci tohoto každoročně

¹⁶ postupuje se v souladu s vyhláškou č. 40/2001 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování reprodukce majetku, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ ERDF je Evropský fond regionálního rozvoje, jeden ze strukturálních fondů EU, z jehož prostředků jsou financovány investiční akce

vyhlášeného programu jsou 4 podprogramy se zaměřením na různé cílové skupiny. Podprogram 113 310 pod názvem Podpora reprodukce majetku služeb sociální péče je profilován se zaměřením na podporu výstavby nových pobytových zařízení typu domov pro seniory a domov se zvláštním režimem a na přístavby a nástavby těchto zařízení. Kapacitně jsou zařízení prioritně určeny pro pobyt osob s těžkou a úplnou závislostí na pomoci jiné fyzické osoby a osob se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění, atd.

Z tohoto podprogramu jsou poskytovány dotace v maximální výši 75% celkových nákladů projektu. V okruhu vymezených příjemců dotace jsou začleněny také územní samosprávné celky, z čehož vyplývá, že v případě, že by projekt dostavby areálu ÚSP v Pržně nebyl realizovatelný ze SROPu, mohl by Moravskoslezský kraj požádat o dotaci právě z tohoto programu. Zbývajících 25% celkových nákladů by hradil z vlastních zdrojů (politicky vedení kraje rozhodlo, že úvěry budou využívány prioritně pouze na projekty spolufinancované EU).

4.3.4 Úvěrový rámec Evropské investiční banky

Dalším, doplňkovým zdrojem financování, je možnost čerpání úvěru poskytnutého konkrétním bankovním ústavem. V rámci možností financování projektů prostřednictvím bankovních úvěrů by se měl každý ekonomický subjekt vždy rozhodovat minimálně mezi dvěma alternativami různých bankovních ústavů. Dle dostupných informací porovnával Moravskoslezský kraj nabídku České spořitelny, a.s., u které má zřízen běžný účet včetně kontokorentního úvěru a dále nabídku Evropské investiční banky.

Vzhledem k tomu, že Moravskoslezský kraj se rozhodl **komplexně** řešit problematiku financování projektů, které realizuje za pomoci strukturálních fondů EU (s realizací těchto projektů je spojena zejména vysoká finanční náročnost na žadatele/příjemce, neboť EU vyžaduje od příjemců předfinancování podílu EU), byla využita možnost získání úvěru od Evropské investiční banky (dále jen „EIB“).

Smlouvu o financování projektu Česká republika – Infrastruktura v Moravskoslezském kraji uzavřel Moravskoslezský kraj s EIB¹⁸ v roce 2005.

Otevřená úvěrová linka, která byla vyjednána v celkovém objemu 1,1 mld. Kč (37 mil. EUR), je čerpána v několika tranších, přičemž první tranše ve výši 100 mil. Kč byla poskytnuta již v r. 2005 a další tři v celkovém objemu 500 mil. Kč následovaly v roce 2006, v r. 2007 částka 100 mil. Kč, v roce 2008 odčerpel kraj zbývající část úvěru ve výši 400 mil. Kč. Ačkoliv maximální doba splatnosti úvěru je 25 let, je splácení jistiny tohoto úvěru rozloženo rovnoměrně na léta 2009 až 2018. Úvěr může být použit pouze na projekty výlučně investičního charakteru s tím, že pokryje maximálně 50 % celkových nákladů PROJEKTU¹⁹. Mezi Moravskoslezským krajem a EIB byl dohodnut seznam projektů, které se týkají jak odvětví dopravy, tak i kultury a sociální sféry. Jedním z projektů financovaných prostřednictvím úvěru EIB je také Ústav sociální péče pro mládež Pržno-dostavba areálu.

Za účelem splácení úvěru EIB byl ze strany Moravskoslezského kraje na základě usnesení zastupitelstva kraje č. 18/1508 ze dne 28.6.2007 zřízen Fond pro financování závazků Moravskoslezského kraje vůči Evropské investiční bance. Hlavním zdrojem fondu jsou finanční prostředky, které získal kraj zpětně od EU na úspěšně zrealizované projekty (tj. podíl EU, který kraj předfinancoval).

4.4 Realizace a financování projektu ze SROPu

Vzhledem k tomu, že projekt byl financovatelný ze zdrojů SROPu (naplňoval požadovaná kritéria), byla žádost o dotaci předložena již v rámci 1. výzvy SROPu

¹⁸ **EIB** byla zřízena v roce 1958 na základě Římských smluv jako banka EU zaměřující se na dlouhodobé úvěry. Úkolem banky je přispívat k integraci, vyváženému rozvoji a hospodářské a sociální soudržnosti členských států EU. Vedle podpory projektů členských zemí jsou prioritou EIB také finanční investice v kandidátských zemích a partnerských státech EU.

EIB je nezisková banka, která poskytuje dlouhodobé úvěry na projekty kapitálových investic, a to jak subjektů veřejného, tak soukromého sektoru. EIB má nejvyšší možný rating (AAA) na peněžních trzích, což jí umožňuje získávat kapitál za výhodných podmínek.

¹⁹ PROJEKTEM je myšlen souhrn všech dílčích projektů financovaných prostřednictvím úvěru EIB, tzn. že banka požaduje vykázat tento podíl souhrnně za celek.

pro předkládání projektů. Po složitém procesu hodnocení byl projekt schválen k financování ze SROPu.

Podmínky stanovené Smlouvou o financování projektu SROPu

Následně Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo Rozhodnutí o účasti státního rozpočtu a strukturálních fondů EU na financování akce (projektu), jehož součástí byla **Smlouva o financování projektu Společného regionálního operačního programu** (dále jen „smlouva“). Tato smlouva byla schválena Radou Moravskoslezského kraje usnesením č. M7/363 ze dne 10.3.2005 a následně nabyla účinnosti 30.5.2005.

Ve smlouvě je vymezen zejména předmět a účel smlouvy, výše finanční pomoci, přehled uznatelných nákladů, způsob proplácení pomoci, povinnosti příjemce dotace, finanční a právní náležitosti finanční pomoci, atd.

Výše finanční pomoci a podíly jednotlivých spolufinancujících subjektů byly vymezeny následovně:

- příspěvek ze strukturálního fondu ERDF činí 46.390.008,-Kč, tj. 80% celkových uznatelných nákladů,
- příspěvek ze státního rozpočtu činí 5.798.751,-Kč, tj. 10% celkových uznatelných nákladů,
- příspěvek z krajského rozpočtu činí 5.798.751,- Kč, tj. 10% celkových uznatelných nákladů.

Uznatelné náklady jsou totožné s náklady v plánovaném projektu (viz výše), pro proplácení finanční pomoci platí také stejné podmínky, jak je uvedeno obecně v kapitole 3.2.3 této práce. Projekt má být dle smlouvy zahájen 1.5.2005 a ukončen nejpozději 30.6.2006.

Mezi nejzásadnější povinnosti příjemce patří: zadávání veřejných zakázek v souladu se zákonem č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, zahájit fyzickou realizaci projektu nejpozději do 6 měsíců ode dne podpisu smlouvy,

naplnit monitorovací ukazatele²⁰ a uchovat je po dobu 5 let ode dne podpisu smlouvy. Příjemce také nesmí po dobu 5 let ode dne podpisu smlouvy zatěžovat majetek pořízený z dotace dle smlouvy žádnými věcnými právy třetích osob, včetně zástavního práva, ani tento majetek převést na jinou osobu. Příjemce je dále povinen realizovat veškeré finanční operace související s projektem na zvláštním bankovním účtu, a to až do doby ukončení financování projektu. Výjimkou jsou platby, které takto realizovat nejde, a to v maximální výši 5 tisíc Kč na jeden pokladní doklad.

Realizace projektu

K předání staveniště mezi investorem a zhotovitelem došlo dne 11.července 2005. Stavební práce probíhaly podle schválené projektové dokumentace a dle stavebního povolení.

Hlavními dodavateli v rámci projektu byli: Ing. Miroslav Havlásek, který vypracoval projektovou dokumentaci a následně vykonával autorský dozor, stavební práce probíhaly na základě smlouvy o dílo uzavřené se společností První KEY – STAV, a.s. Technický dozor investora při realizaci stavby zajišťoval Ing. Jiří Žůrek a firma Georgi Stojkov navrhla a zhotovila výtvarné prvky interiéru multifunkčního centra.

Realizované dílo bylo předáno Moravskoslezskému kraji zápisem o předání a převzetí dokončené stavby ze dne 12.4.2006. Poté proběhlo kolaudační řízení a kolaudační rozhodnutí nabylo právní moci dne 12.5.2006. Slavnostně byl projekt předán do provozu dne 18.5.2006.

Financování

Fyzické realizaci projektu (stavbě), která byla zahájena v červenci 2005, předcházelo zpracování projektové dokumentace **v r. 2004** v hodnotě 1.018.640,- Kč. Tento náklad je v souladu s podmínkami SROPu uznatelným. V r. 2004 byly také hrazeny bankovní poplatky spojené s vedením zvláštního účtu pro projekt. Uznatelným

²⁰ Pro projekt byly stanoveny dva monitorovací ukazatele: vytvoření 15 nových hrubých pracovních míst a vytvoření 4 nových objektů

nákladem byly v souhrnné výši 440,- Kč za rok 2004, poplatek za zřízení účtu ve výši 21,50,- Kč byl v souladu s podmínkami SROPu neuznatelným.

V roce 2004 byly v rámci upraveného rozpočtu kraje vyčleněny finanční prostředky na projekt ve výši 1.123,53 tis. Kč, přičemž ve skutečnosti bylo vyčerpáno celkem 1.019,1 tis. Kč, tj. 90% plánovaného rozpočtu.

V roce 2005 byly na projekt vyčleněny v rozpočtu kraje finanční prostředky ve výši 22.547,6 tis. Kč, ve skutečnosti bylo vyčerpáno 17.380,9 tis. Kč, tj. pouhých 77% plánovaného rozpočtu. Uznatelné náklady tvořily opět bankovní poplatky ve výši 912,- Kč a náklady související s pořízením stavby (stavební práce) ve výši 17.380.003,50,- Kč. Rozdíl mezi plánovaným rozpočtem a skutečností byl způsoben fakturací dodavatele, kdy splatnost za stavební práce provedené v listopadu 2005 byla v lednu 2006, tj. v dalším rozpočtovém roce.

V roce 2005 bylo na příjmové stránce rozpočtu kraje již počítáno s příjmem prostředků ze státního rozpočtu, a to ve výši 10% celkových uznatelných nákladů, tj. 5.799 tis. Kč. Tento příjem mohl být do rozpočtu kraje zapojen na základě vystavené limitky.

V roce 2006 bylo v rozpočtu kraje na výdajové stránce na projekt dostavby Pržna vyčleněno 24.746,1 tis. Kč a rozpočet byl vyčerpán na 100%. Jednalo se zejména o výdaje spojené se stavebními pracemi, technickým a autorským dozorem a za vybavení interiérů hmotným majetkem. Bankovní poplatky byly opět součástí uznatelných výdajů. V této částce je zahrnuta rovněž vratka přeplatku podílu státního rozpočtu na projektu ve výši 1.649.238,95 Kč.

V roce 2006 byla výdajová stránka rozpočtu již částečně kryta úvěrem Evropské investiční banky, a to ve výši 19.600 tis. Kč pro projekt dostavby areálu ÚSP v Pržně. Bližší informace o využití úvěru Moravskoslezským krajem poskytuje kapitola 4.3.4.

V roce 2006 bylo také na příjmové stránce rozpočtu kraje počítáno s příjmem prostředků odpovídajících podílu EU, a to ve výši 33.196,2 tis. Kč. Tyto finanční prostředky kraj obdržel na svůj účet v září 2006.

Projekt byl zrealizován v celkové hodnotě 41.495.120,50 Kč uznatelných nákladů, což představuje oproti plánovanému rozpočtu úsporu ve výši 16.492.389,50 Kč. Tato úspora byla dána zejména nižší nabídkovou cenou stavebních prací. Dalším faktorem, který ovlivnil výši skutečných uznatelných nákladů, byla nemožnost hradit mzdové náklady manažera z projektu. Ačkoliv tyto osobní náklady byly v projektu schváleny, až v průběhu realizace projektu došlo ze strany Řídícího orgánu SROP k upřesnění výkladu uznatelnosti této skupiny nákladů a u investičních projektů byly zamítnuty. Úspora měla vliv nejen na výši celkových uznatelných nákladů, ale také na výše poskytnutých dotací. Dotace z EU je v souladu s podmínkami SROPu poskytována **zpětně**, tzn. po ukončení a vyúčtování skutečných celkových nákladů je poskytnuta skutečná výše dotace, odpovídající procentnímu podílu na celkových nákladech, a nikoliv maximální absolutní částka stanovená smlouvou.

Naopak u podílu státního rozpočtu, kdy proplácení tohoto podílu probíhá **v průběhu** projektu, tzn., kdy ještě nemusí být všechny veřejné zakázky vysoutěženy a není známa přesná výše skutečných celkových uznatelných nákladů, je uhrazena maximální absolutní částka stanovená smlouvou a jsou-li v závěrečném vyúčtování celkové uznatelné náklady nižší než plánované, je příjemce povinen tento přeplatek vůči státnímu rozpočtu vrátit zpět.

Z finančního hlediska je nezbytné dobře plánovat nejen výdaje na takovéto rozsáhlé akce, ale také návratnost příjmů v čase. Příjmy ze strukturálních fondů mají být v souladu se smlouvou poskytovány nejpozději do 6 měsíců od schválení žádosti o platbu. Moravskoslezský kraj při plánování svých příjmů ze strukturálních fondů vždy vychází z této nejzazší varianty 6 měsíců. Pro příjem ze státního rozpočtu a jeho následné vyúčtování je nutné brát v úvahu vzájemné souvislosti v rozpočtové skladbě:

Je-li příjem ze státního rozpočtu vyúčtován v témže kalendářním (rozpočtovém) roce, je jeho přeplatek vrácen kompenzačně v rámci příjmové rozpočtové položky (přijaté investiční/neinvestiční transfery ze státního rozpočtu). Je-li příjem ze státního rozpočtu uskutečněn v jednom kalendářním roce a vratka v následujícím kalendářním roce, nelze již využít kompenzačních operací a vratka je vyplácena

z výdajových položek a je nutné ji zahrnout již v rámci sestavování návrhu rozpočtu do výdajové stránky.

Vzhledem k tomu, že u projektů SROPu je příjemce povinen podíl EU předfinancovat, jsou příjmy z úroků na bankovním účtu příjemce výlučným příjmem příjemce, a nikoliv projektu (tzn. nerozpočítávají se mezi jednotlivé spolufinancující subjekty).

5. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit fungování územních samosprávných celků včetně jejich hospodaření a popsat problematiku financování rozsáhlých investičních akcí prostřednictvím strukturálních fondů EU.

Hypotézou byl předpoklad nalezení alternativních zdrojů financování pro takovéto projekty. Nalezením alternativy ve formě dotačního programu Ministerstva práce a sociálních věcí byla hypotéza potvrzena.

Bakalářská práce se ve své teoretické části zaměřovala především na problematiku vyšších územních samosprávných celků, tj. krajů, a to zejména s ohledem na vlastnictví analyzovaného projektu dostavby Ústavu sociální péče. Dále obsahovala popis působností a orgány kraje včetně jejich kompetencí a dále pravidla hospodaření jehož součástí je návrh rozpočtů a rozpočtový proces.

Analytická část bakalářské práce se zaměřovala na zachycení základních trendů v hospodaření Moravskoslezského kraje v letech 2005-2008, byly analyzovány jednotlivé třídy příjmů a výdajů kraje. Dále zde bylo popsáno financování investičních akcí – rozpočet Moravskoslezského kraje, státní rozpočet, strukturální fondy a PPP projekty.

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě ČR. Díky své rozloze zaujímá 6.místo mezi kraji. V Moravskoslezském kraji sídlí Krajský úřad, který je tvořen zastupitelstvem kraje, radou kraje a hejtmanem. Rating kraje je hodnocen stupněm A2, což znamená při tomto hodnocení, že investor (banka, EU) může investovat neboť investice je bezpečná.

V rámci kapitoly zabývající se financováním dostavby Ústavu sociální péče v Pržně je nejen popsáno, jak byla dostavba skutečně financována, ale jsou zde také analyzovány odchylky od plánovaného rozpočtu a dopady kombinovaného financování z prostředků státního rozpočtu a prostředků EU na rozpočet kraje.

V této kapitole jsou také zachyceny další varianty financování investičních projektů na úseku sociální péče a reálnost jejich využití.

Tímto byl cíl práce naplněn a hypotéza potvrzena.

Seznam použité literatury

1. ČERVENKA, M. Soustava veřejných rozpočtů, 1.vyd. Praha:Leges, 2009.205s.ISBN 978-80-87212-11-0.
2. PAŘÍZKOVÁ, I. Finance územní samosprávy, 1.vyd. brno:Masarykova univerzita, 2008.238s. ISBN 978-80-210-4511-8.
3. PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy, 1.vyd Praha:Management Press, 2004.375s ISBN 80-7261-086-4.
4. KINŠT J.,PAROUBEK J. Rozpočtová skladba v roce 2010 a praktické příklady, 3 vyd. Praha:ANAG 2009. ISBN 978-80-7263-556-6.
5. SCHNEIDEROVÁ I. Rozpočtová skladba v roce 2010, 1.vyd. Turnov:Acha obec účtuje 2009. ISBN 978-80-254-5608-8.

Internetové odkazy

1. www.kr.-t.cz
2. www.mfcr.cz
3. www.strukturalnifondy.cz
4. www.cib.org
5. www.mpsv.cz
6. www.portalgov.cz
7. www.czso.cz
8. www.centrumprzno.cz
9. www.asociaceppp.cz
10. www.isprofin.cz

Ostatní

1. Ústava ČR, zákon č. 1/1993
2. Zákon č.128/2000 – zákon o obcích
3. Zákon č.347/1997 – zákon o vyšších samosprávných celcích
4. Zákon č.36/1960 – o územním členění státu
5. Zákon č.129/2000 – o krajích
6. Zákon č.243/2000 – o rozpočtovém výnosu daní
7. Zákon č. 250/2000 – o rozpočtových pravidlech
8. Zákon č.248/200 – o podpoře regionálního rozvoje
9. Zákon č.320/2001 – o finanční kontrole
10. Zákon č. 634/2004 – o správních poplatcích

Seznam zkratek

a.s.	akciová společnost
ČR	česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EIB	evropská investiční banka
ERDF	evropský fond regionál.rozvoje
EU	evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
ISPROFIN	manažerský systém
mil. Kč	miliony korun
SFDI	státní fond dopravní infrastruktury
SROP	spol.regionální operační program
tis. Kč	tisíce korun
ÚSC	územní samosprávný celek
USP Pržno	ústav soc.péče Pržno

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB – TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB – TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB - TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB – TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB – TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB – TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do její skutečné výše).

V Ostravě dne 9.7.2010

jméno a příjmení studenta

Miroslava Krupová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Jandova 37, Hlučín – Darkovičky 748 01

Seznam příloh

Příloha č.1 Rozpočtové určení daní

Příloha č. 2 Struktura komisí a výborů Moravskoslezského kraje

Příloha č. 3 Analýza hospodaření Moravskoslezského kraje v letech 2005-2008